

'Kerk was belangrijker dan het kind'

in gesprek parochianen kunnen hun hart luchten over periode van seksueel misbruik

V.L.N.R. RONALD DITS, JAAP STEENVOORDEN, ANKE BISSCHOPS, ELS GEELLEN EN WALTHER BURGERING. FOTO THIERRY SCHUT

De Westlandse katholieke kerk ging deze week met haar pa-rochianen in gesprek over de donkere pagina's uit het kerkverleden. Voor het eerst. „Het vervult ons met diepe schaamte.”

Van LISA VOS

Schaamte. Dat was een van de emoties die naar voren kwamen in het groepsgesprek over seksueel misbruik in de kerk. Bezoekers willen in geen geval met hun naam in de krant, laat staan op de foto. Er is ook droefenis. Een 65-jarige Naaldwijker haalt uit zijn zak een verfrommeld papiertje tevoorschijn en vouwt het uit. „Dit duurt wel vijf minuten. Mag dat?” vraagt hij beleefd. Er wordt instemmend geknikt.

Op het A4'tje prijkt de songtekst Father and Son van Cat Stevens uit 1970. Hét nummer van zijn broer, die als misdienaar in de jaren 60 door een pater in een katholiek bejaardenhuis in Poeldijk werd misbruikt. „Zodra er thuis de gelegenheid was, kregen we een papiertje in de hand gedrukt en moesten wij het lied met hem meezingen.”

De zin Now there's a way and I know that I have to go away vat volgens hem alles samen. „Nu pas begrijp ik dat de tekst gaat over iemand die niet meer in deze wereld past. Iets waar hij later, als 26-jarige jongen, aan toegaf. „In het najaar van '73 reed hij op mijn brommertje naar Ter Heijde. Het stormde, de wind raasde. Toch besloot hij te zwemmen. Nou, daar kom je niet meer van boven”, verzucht de man. „Hij ging naar boven.”

Geheim

Het misbruik was heel lang een publiek geheim in het Westland. Wim van Zijl schreef er voor het eerst over in zijn boek Jan van Poeldijk. „Naar aanleiding van deze informatie is het misbruik uit Poeldijk door mij aan de commissie Deetman gemeld op 3 juni 2010", vertelt diaken Ronald Dits. „Het betrof misbruik dat gepleegd is tussen 1955 en 1960. De slachtoffers en daders waren in 2010 allemaal overleden en de commissie Deetman heeft verder geen onderzoek gedaan."

Pas toen deze krant in 2017 berichtte over het seksueel misbruik van vijf jonge misdienaars in Poeldijk, waarvan vier in hun tienertijd voor zelfdoding kozen, veroorzaakte het nieuws veel ophef. Tijdens de vieringen in de kerken van de parochiefederatie Sint Franciscus zijn eerder excuses gemaakt, maar afgelopen week werden voor het eerst echt de deuren geopend. In een zaaltje bij de Sint Adrianuskerk in Naaldwijk ging zij met haar leden in gesprek over de 'donkere pagina's uit het kerkverleden'. „Wij hebben nooit gezwegen", zegt Dits, doelend op de openheid die eerder in de parochiebladen werd gegeven. „De bijeenkomst was dan ook niet bedoeld om op de achtergronden in te gaan, maar juist op wat het met de mensen heeft gedaan."

„Al heeft dit misbruik een lange tijd geleden plaatsgevonden, het raakt ons allen diep", opent pastoor Jaap Steenvoorden (57). „Hoe is het mogelijk dat waar hoge waarden gepredikt worden, sommige geestelijken ernstig tekort geschoten zijn in integriteit en bescherming van kleinen en kwetsbaren. Het vervult ons met diepe schaamte."

Steenvoorden vraagt de zaal vervolgens om met hem mee te bidden – zowel voor de 'slachtoffers die de litten met zich meedragen' als voor de 'kerk van morgen'. Iedereen bidt hardop mee als hij afsluit met het 'Onze Vader'. Ook de nabestaanden van slachtoffers en de mensen die zich afvragen hoe dit in 'godsnaam' kon gebeuren.

Langzaam en aarzelend gaat de hand van een oudere vrouw de lucht in. „Het is misschien niet de juiste plek om dit te vragen, maar waarom verandert de kerk niet?" zegt zij doelend op de celibaatsverplichting van de priesters. Ditmaal klinkt niet 'amen', maar 'ja' in koor. „De maatschappij verandert. Waarom beweegt de kerk niet mee? Trouwen is een natuurlijk iets."

Anke Bisschops, die als pastoraal psycholoog de bijeenkomst begeleidt, reageert. „Misbruik is niet te wijten

aan de celibaatsverplichting. Ook niet aan homoseksualiteit, wat mensen vaak denken. Misbruik gebeurt overal waar mensen macht hebben. Bijvoorbeeld ook bij leerkrachten en leerlingen." De vergelijking schiet bij een van de bezoekers in het verkeerde keelgat. „U noemt een individueel voorbeeld, maar we spreken nu over een heel instituut dat misbruik heeft gemaakt van haar macht", verzucht de vrouw. „De kerk hield alles onder de pet. Wie zich vergreep, werd overgeplaatst en kon op die manier zelfs doorgaan. Alles om het maar geheim te houden."

Kwalijk

Pastoor Steenvoorden, die sinds 1999 werkzaam is binnen de Westlandse parochies, erkent dat daders lang de hand boven het hoofd werd gehouden. „Ik vind dat de kerk ook weleens schuld mag bekennen. Dit is zeer kwalijk, zelfs misdadig. Men was bezorgd over het imago van het instituut, dan over het welzijn van kwetsbare kinderen en jongeren."

Tegenwoordig komen zij op de eerste plaats. „We hebben geleerd van fouten uit het verleden. Er wordt niets meer verzwegen, toegedekt of intern opgelost. Misbruik is een strafbaar feit en zal worden gemeld bij justitie en politie."

„Natuurlijk is het in de openbaarheid brengen van misbruik schande voor de kerk", vervolgt hij. „Maar het is wel de enige goede weg." Ook wordt er veel gedaan aan preventie, vervolgt Dits. „Voor de pastores is er een gedragscode. Ook worden zij getest op psychische geschiktheid."

Het gezelschap van oudere mensen illustreert nog een kant van het probleem: seksueel misbruik binnen de Westlandse katholieke kerk is iets uit een ver verleden. De afgelopen 25 jaar hebben zich geen nieuwe gevallen aangediend.

Een vrouw met grijze krullen vraagt zich desondanks af of zij nog wel bij deze kerk wil horen. „Dat deed ik tien jaar geleden, toen ik lid werd, ook al. Wetende dat de kerk en ik niet volmaakt zijn, ging ik overstag", zegt zij. „Toch is er op een bepaald moment een steen door de ruit gegooit. Het lijkt erop alsof ik deze beslissing opnieuw moet nemen. Eigenlijk is het net een huwelijk."

Reageren? hc.lezers@ad.nl
